

A

- **Abnormale PSA:** hoger dan normale PSA-waarden (een eiwit dat door uw prostaat wordt aangemaakt) in uw bloedonderzoek. Dit kan erop wijzen dat er iets mis is met uw prostaat.
- **Actieve surveillance (AS):** een manier om prostaatkanker met een laag risico nauwlettend te volgen zonder onmiddellijke behandeling. Uw arts zal uw PSA-waarden regelmatig controleren, u onderzoeken en soms kleine weefselmonsters nemen. De behandeling wordt alleen gestart als de kanker tekenen van groei vertoont.
Dit verschilt van waakzaam afwachten, waarbij minder tests worden uitgevoerd en dat meestal wordt toegepast bij oudere mannen of mannen met andere gezondheidsproblemen.
- **Gevorderde prostaatkanker:** kanker die buiten de prostaat is gegroeid of agressiever is geworden.
- **Anatomische pathologie:** (zie histopathologie).
- **Androgeendeprivatietherapie (ADT):** behandeling die het testosteron (een mannelijk hormoon) verlaagt dat de groei van veel vormen van prostaatkanker bevordert, ook wel hormoontherapie genoemd.
- **Androgeenreceptorremmers:** geneesmiddelen die de werking van testosteron blokkeren (zoals enzalutamide).
- **Angst:** zich bezorgd, nerveus of bang voelen – komt vaak voor tijdens de diagnose en behandeling van kanker.

B

- **Prostaatbiopsie:** wanneer uw arts met een naald kleine stukjes prostaatweefsel wegneemt om te controleren op kankercellen.
- **Blaastraining:** oefeningen om u te helpen uw blaas onder controle te houden.
- **Botmetastasen:** wanneer prostaatkanker uitzaait naar uw botten.
- **Botscan:** een foto van uw botten om te controleren of de kanker zich daar heeft verspreid.
- **Botversterkende medicijnen:** medicijnen (zoals bisfosfonaten) die helpen botten te beschermen die verzwakt zijn door kanker of behandeling.
- **Brachytherapie:** een behandeling waarbij kleine radioactieve zaadjes direct in uw prostaat worden geplaatst om kankercellen te doden.

C

- **Kankerstadium:** beschrijft hoe ver uw kanker is gegroeid en of deze is uitgezaaid.
- **Verzorger:** iemand (vaak uw partner of een familielid) die u tijdens de behandeling helpt verzorgen.
- **Castratieresistente prostaatkanker (CRPC):** kanker die blijft groeien na behandeling met hormoontherapie.

- **Chemotherapie:** sterke medicijnen die kankercellen doden.
- **Klinische onderzoeken:** onderzoeken waarin nieuwe behandelingen worden getest.
- **Klinische richtlijnen:** klinische richtlijnen zijn zorgvuldig samengestelde adviezen die artsen en patiënten helpen bij het bepalen van de beste aanpak voor specifieke gezondheidsproblemen. Ze zijn gebaseerd op het nieuwste onderzoek, de mening van deskundigen en praktijkervaring uit de medische wereld.
- **Verstopt:** verstopt zijn betekent dat u moeite heeft met het passeren van ontlasting (poep).
- **Continentie:** gaat over controle hebben over wanneer en hoe u plast of naar het toilet gaat. Het is een belangrijke factor voor de kwaliteit van leven na behandelingen voor prostaatkanker.
- **Counseling:** praten met een professional die u helpt omgaan met moeilijke gevoelens.
- **Cryotherapie:** een behandeling waarbij extreem lage temperaturen worden gebruikt om kankercellen in de prostaat te doden.
- **Cystoscopie:** een onderzoek waarbij met een dunne camerabuis in uw blaas en prostaatgebied wordt gekeken.

D

- **Depressie:** je heel verdrietig voelen of je interesse in dingen verliezen – komt vaak voor tijdens kankerbehandeling.
- **Digitaal rectaal onderzoek (DRE):** wanneer een arts met een gehandschoende vinger uw prostaat via het rectum onderzoekt om te controleren op afwijkingen.
- **Dihydrotestosteron (DHT):** een krachtige vorm van testosteron die prostaatkanker kan doen groeien.

E

- **Emotionele ondersteuning:** hulp bij het omgaan met gevoelens als stress, angst en verdriet.
- **Erectiestoornis (ED):** moeite met het krijgen of behouden van een erectie.
- **Erectie:** wanneer de penis stijf wordt voor seksuele activiteit.
- **Externe bestralingstherapie (EBRT):** bestraling waarbij stralen van buitenaf op uw prostaat worden gericht.

F

- **Familiegeschiedenis:** familieleden hebben die prostaatkanker of andere vormen van kanker hebben gehad, waardoor uw eigen risico mogelijk verhoogd is.

- **Vermoeidheid:** zich extreem moe voelen, zelfs na rust – komt vaak voor tijdens kankerbehandeling.

G

- **Gleason-score:** een systeem dat wordt gebruikt om prostaatkanker te classificeren op basis van hoe de kankercellen er onder een microscoop uitzien. Het helpt artsen te begrijpen hoe agressief de kanker is en hoe groot de kans is dat deze groeit en zich verspreidt.
- **Gleason-score:** een cijfersysteem (op basis van uw biopsie) dat aangeeft hoe agressief uw kanker is.
- **Huisarts:** een arts die mensen helpt met allerlei gezondheidsproblemen, van kortdurende aandoeningen zoals een verkoudheid tot langdurige aandoeningen zoals diabetes. Huisartsen geven ook advies over gezond blijven en het voorkomen van ziekte. De meeste mensen gaan eerst naar de huisarts als ze een gezondheidsprobleem hebben.

H

- **Brachytherapie met hoge dosering:** een vorm van bestralingstherapie voor prostaatkanker. Hierbij wordt radioactief materiaal rechtstreeks in de prostaat geplaatst, waardoor een hogere dosis straling wordt afgegeven dan bij reguliere brachytherapie.
- **High-Intensity Focused Ultrasound (HIFU):** een behandeling voor prostaatkanker waarbij geluidsgolven worden gebruikt om kankercellen in de prostaat te verwarmen en te vernietigen. Het is een niet-invasieve methode, wat betekent dat er geen operatie nodig is.
- **Histopathologie:** wanneer artsen weefselmonsters onder een microscoop bekijken om te controleren op ziekte.
- **Hormoontherapie:** behandeling om testosteron, dat prostaatkanker voedt, te verlagen of te blokkeren.
- **Opvliegers:** plotselinge gevoelens van warmte en zweten – een veel voorkomende bijwerking van hormoontherapie.

I

- **Beeldvormende onderzoeken:** verschillende soorten beelden (zoals MRI- of PET-scans) om uw prostaat en de omliggende gebieden te bekijken.
- **Immuuntherapie:** behandeling die uw eigen immuunsysteem helpt bij het bestrijden van kanker.
- **In remissie:** 'in remissie' betekent dat de tekenen en symptomen van een ziekte, zoals kanker, zijn verbeterd of verdwenen. Dit betekent niet altijd dat de ziekte volledig is verdwenen, maar wel dat de ziekte minder actief is of onder controle is.

- **Incontinentie:** problemen met het controleren van uw urine – komt vaak voor na een prostaatoperatie of bestraling.
- **Interventie:** alles wat een arts of zorgverlener doet om iemand te helpen zich beter te voelen of om te gaan met een gezondheidsprobleem. Dit kan zijn om een ziekte te voorkomen, te behandelen of te helpen beheersen.
- **Isolatie:** zich alleen voelen – komt vaak voor tijdens langdurige behandelingen of herstel.

J

- **Gedeelde besluitvorming (DSM):** samen met uw zorgteam de beste behandeling voor u kiezen.

K

- **Kennisachterstand:** medische termen niet volledig begrijpen – het is altijd oké om vragen te stellen.

L

- **Lekken:** ongewild urine verliezen. Dit kan gebeuren wanneer u hoest, niest, lacht of fysieke activiteiten uitvoert.
- **Verlies van identiteit:** u anders voelen over uzelf vanwege veranderingen in uw lichaam, seksuele gezondheid of rol in het leven.
- **Lage dosering (LDR) / Permanente brachytherapie met zaadjes:** een soort bestralingsbehandeling die wordt gebruikt voor prostaatkanker. Hierbij worden kleine radioactieve zaadjes rechtstreeks in de prostaat geplaatst. Deze zaadjes geven gedurende een bepaalde tijd straling af om de kanker te behandelen.
- **Lymfeklieren:** (ook wel lymfeknopen genoemd). Kleine, boonvormige filters die deel uitmaken van het afweersysteem van uw lichaam.
- **Lymfeklierbetrokkenheid:** wanneer kanker is uitgezaaid naar nabijgelegen lymfeklieren.

M

- **MCRPC (gemetastaseerde castratieresistente prostaatkanker):** prostaatkanker die is uitgezaaid en niet meer reageert op hormoontherapie.
- **Geestelijke gezondheid:** uw emotionele en psychologische welzijn.
- **Metastase:** wanneer kanker zich vanuit de prostaat verspreidt naar andere delen van het lichaam, zoals botten of longen.
- **MRI (Magnetic Resonance Imaging):** een speciale scan waarbij magneten worden gebruikt om gedetailleerde beelden van uw prostaat te maken.
- **Muse (intra-urethrale zetpil):** een behandeling voor erectiestoornissen, die kunnen optreden na behandelingen voor prostaatkanker, zoals een operatie of bestraling. Het is een klein tabletje dat in de urinebuis wordt ingebracht en een

medicijn bevat dat alprostadil heet. Dit medicijn helpt de bloedtoevoer naar de penis te verbeteren, waardoor het gemakkelijker wordt om een erectie te krijgen.

N

- **Nadir PSA:** het laagste PSA-niveau dat u na de behandeling bereikt – artsen gebruiken dit om te zien of de behandeling goed heeft gewerkt.

O

- **Oncoloog:** een arts die kanker behandelt met medicijnen, hormonen of bestraling.
- **Overweldigd:** je emotioneel overweldigd voelen of niet in staat zijn om met iets om te gaan – komt vaak voor tijdens een kankerbehandeling.

P

- **Palliatieve zorg:** speciale zorg die erop gericht is u comfortabel te maken en symptomen in elk stadium te verlichten.
- **Ondersteuning door lotgenoten:** praten met anderen die prostaatkanker hebben gehad.
- **Penisinjectietherapie:** een behandeling voor erectiestoornissen, die kunnen optreden na behandelingen voor prostaatkanker, zoals een operatie of bestraling. Hierbij wordt medicatie rechtstreeks in de basis of zijkant van de penis geïnjecteerd om de bloedtoevoer te verbeteren en een erectie te bevorderen.
- **Prostaat:** een kleine klier onder uw blaas die helpt bij de aanmaak van zaadvloeistof.
- **Prostaatkankerscreening:** een manier om te controleren op tekenen van prostaatkanker voordat er symptomen optreden. Het doel is om kanker in een vroeg stadium op te sporen, wanneer deze nog gemakkelijker te behandelen is.

Dit omvat meestal:

- een PSA-test, een bloedtest die het PSA-gehalte meet, een eiwit dat door de prostaat wordt aangemaakt. Een hoog PSA-gehalte kan een teken zijn van prostaatkanker, maar kan ook worden veroorzaakt door andere zaken, zoals een vergrote prostaat of een infectie.
- een prostaatonderzoek (vinger in de anus) door een arts om de prostaat te voelen en te controleren op knobbels of andere afwijkingen.
- **Prostaatonderzoek:** ook bekend als digitaal rectaal onderzoek (DRE) is een snelle test om te zien of de prostaat gezwollen of pijnlijk is. Tijdens deze test brengt de arts voorzichtig een gehandschoende en ingevette vinger in de anus

om de prostaat te voelen en te controleren op knobbels of iets anders dat ongewoon aanvoelt.

- **PSA (prostaatspecifiek antigeen):** een eiwit dat door uw prostaat wordt aangemaakt en dat in bloedonderzoeken kan worden gemeten. Stijgende waarden kunnen wijzen op kanker.
- **PSMA (prostaatspecifiek membraanantigeen):** een eiwit dat voorkomt op prostaatkankercellen en dat kan worden aangepakt met scans of behandelingen.

Q

- **Kwaliteit van leven (QoL):** hoe u zich fysiek, emotioneel en sociaal voelt tijdens en na de behandeling.

R

- **Radicale prostatectomie:** operatie waarbij uw prostaat en een deel van het omliggende weefsel volledig worden verwijderd.
- **Radioactieve staafjes, zaadjes of pellets:** deze worden gebruikt bij een behandeling die brachytherapie wordt genoemd en waarbij gerichte straling rechtstreeks op de kanker wordt gericht.
- **Radiotherapie:** een behandeling waarbij sterke straling wordt gebruikt om kankercellen in de prostaat te doden of te beschadigen. Deze behandeling wordt vaak gebruikt om kanker te behandelen die zich alleen in de prostaat bevindt of om tumoren vóór een operatie te verkleinen. Het kan ook helpen voorkomen dat de kanker na de operatie terugkomt.
- **Terugkeer of recidief van prostaatkanker:** prostaatkanker die terugkomt na de eerste behandeling.
- **Veerkracht:** uw vermogen om moeilijke tijden het hoofd te bieden en ervan te herstellen.

S

- **Betrokkenheid van de zaadblaasjes:** wanneer kanker zich uitbreidt naar nabijgelegen klieren die helpen bij de productie van sperma.
- **Sociaal werker/ondersteunend medewerker (oncologie):** een professional die u helpt met emotionele, financiële en praktische kwesties tijdens uw kankerproces.
- **Gespecialiseerde verpleegkundige:** een gespecialiseerde verpleegkundige is een verpleegkundige die een extra opleiding heeft gevolgd om expert te worden op een bepaald gebied van de gezondheidszorg. Zij richten zich op een bepaalde ziekte, een bepaald type behandeling of een bepaalde groep patiënten, en helpen vaak bij het begeleiden van de zorg die mensen ontvangen.
- **Stadium:** het stadium van kanker geeft aan hoe ver de kanker zich in het lichaam heeft verspreid. Het helpt artsen om te bepalen hoe ernstig de kanker is en om de beste behandeling te kiezen.

- **Steroïden:** medicijnen die soms worden gebruikt om bijwerkingen te verminderen of andere behandelingen beter te laten werken.
- **Steungroepen:** plaatsen waar patiënten ervaringen kunnen delen en hulp kunnen krijgen van anderen die in een vergelijkbare situatie verkeren.
- **Overleving:** het leven na de behandeling – omvat nazorg en het omgaan met langetermijneffecten.
- **Systemische therapie:** behandelingen die uw hele lichaam beïnvloeden, zoals hormoontherapie of chemotherapie.

T

- **Gerichte therapie:** behandeling die zich richt op specifieke kankercellen en minder schade toebrengt aan normale cellen.
- **Testosteron:** het belangrijkste mannelijke hormoon dat prostaatkanker kan doen groeien.
- **Testosterononderdrukking:** het verlagen van het testosteroengehalte als onderdeel van de behandeling van prostaatkanker.
- **TRUS (transrectale echografie):** het gebruik van geluidsgolven via het rectum om beelden van uw prostaat te maken.
- **Tumormarker:** een stof in uw lichaam (zoals PSA) die kan aantonen of kanker actief is.
- **TURP (transurethrale resectie van de prostaat):** TURP is een operatie om mannen te helpen die moeite hebben met plassen omdat hun prostaat te groot is. Dit komt vaak door een niet-kankerachtige groei die goedaardige prostaathypertrofie (BPE) wordt genoemd.

Bij mannen met prostaatkanker wordt TURP niet gebruikt om de kanker zelf te behandelen, maar om het plassen te vergemakkelijken wanneer de vergrote prostaat de urinestroom blokkeert. Het kan helpen bij symptomen zoals moeite met beginnen met plassen, een zwakke straal, vaak moeten plassen (vooral 's nachts) en het niet volledig kunnen legen van de blaas.

U

- **Echografie:** een onderzoek waarbij met behulp van geluidsgolven foto's van de prostaat worden gemaakt.
- **Onzekerheid:** niet weten wat er gaat gebeuren – komt vaak voor bij het wachten op een diagnose of testresultaten.
- **Urethrastrictuur:** een vernauwing van de buis die urine uit uw lichaam afvoert – komt soms voor na behandeling.
- **Urinecontrole:** urinecontrole betekent dat u kunt bepalen wanneer u plast. Het is het vermogen om urine in uw blaas vast te houden totdat u klaar bent om naar het toilet te gaan en deze op een gecontroleerde manier te laten lopen.
- **Urinefunctie:** hoe goed uw blaas werkt om urine op te houden en te lozen. Het betekent dat u urine kunt ophouden totdat u klaar bent om naar het toilet te gaan en vervolgens uw blaas op een gecontroleerde manier kunt legen.

- **Uroloog:** een arts die gespecialiseerd is in de behandeling van urineweg- en mannelijke voortplantingsproblemen, waaronder prostaatkanker.

V

- **Vacuümapparaat:** een hulpmiddel voor mannen met erectiestoornissen (ED), wat een bijwerking kan zijn van behandelingen voor prostaatkanker. Het is een niet-invasieve methode die helpt bij het krijgen van een erectie door de bloedtoevoer naar de penis te verbeteren.
- **Vasculaire invasie:** wanneer kanker in de bloedvaten terechtkomt, wat kan betekenen dat het agressiever is.

W

- **Watchful Waiting (WW):** een monitoringaanpak – meestal voor oudere mannen of mannen met andere gezondheidsproblemen. De behandeling wordt alleen gestart als er symptomen optreden.
Dit verschilt van actieve surveillance, waarbij vaker tests worden uitgevoerd. Ook wel 'observatie' genoemd.
- **Beeldvorming van het hele lichaam:** scans die uw hele lichaam controleren op tekenen van kanker.
- **Zorgen:** zich bezorgd of ongemakkelijk voelen – normaal tijdens uw kankerproces.